

## ද්‍රව්‍ය පිරිවැය

### ද්‍රව්‍ය

භාණ්ඩ නිශ්පාදනයේ දී හෝ සේවා සැපයීමේ දී ඍජු ද්‍රව්‍ය සහ වක්‍ර ද්‍රව්‍ය භාවිතයට ගනු ලබයි. ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීමේ දී ගබඩා කිරීමේ දී සහ ගබඩාවෙන් ද්‍රව්‍ය නිකුත් කිරීමේ පාලනයක් සිදු කිරීම ඉතා වැදගත් වෙයි.

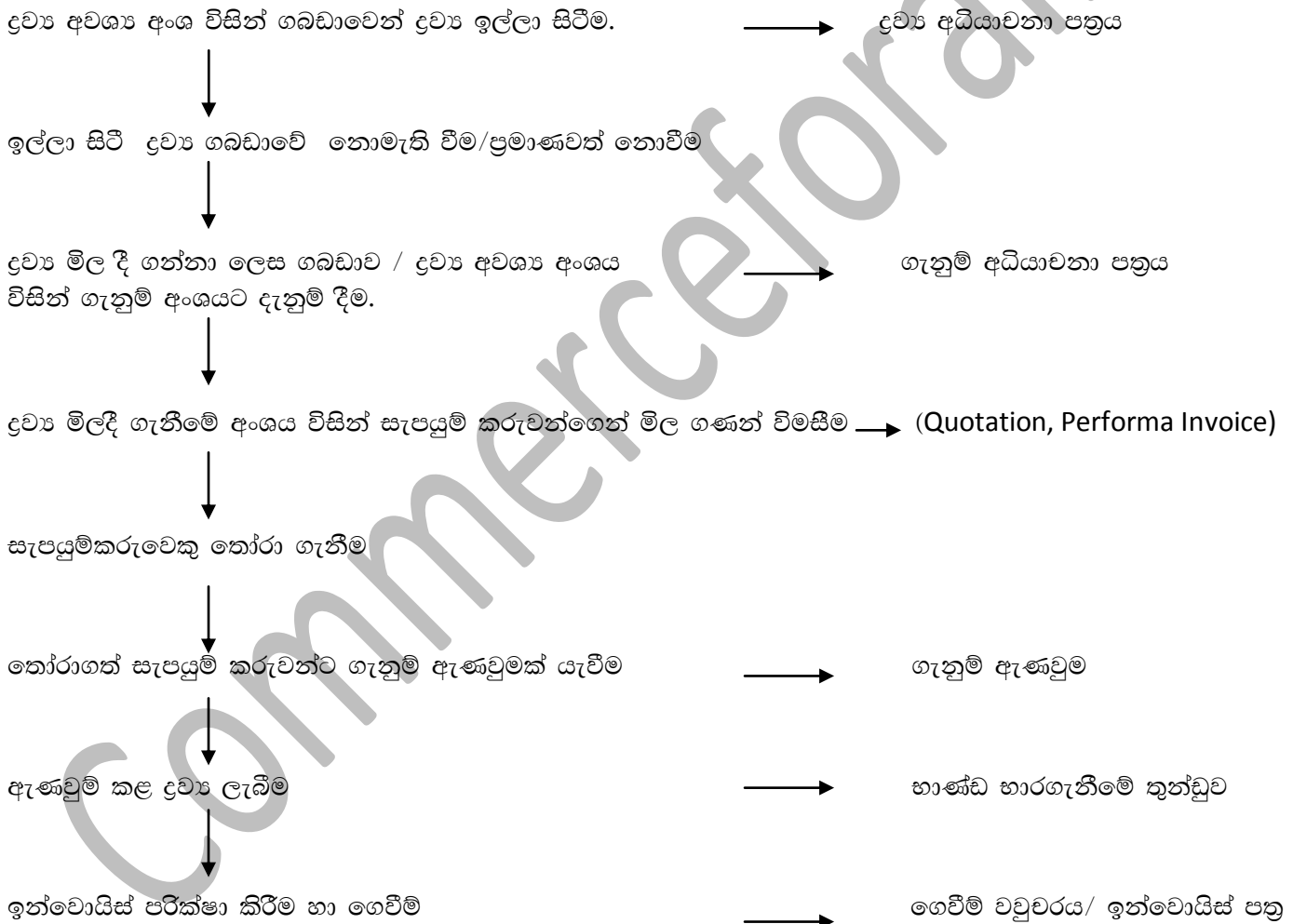
**ද්‍රව්‍ය සම්බන්ධයෙන් දරනු ලබන පිරිවැය පාලනයකින් යුතුව සිදු කිරීමේ වැදගත්කම**

01. කාරක ප්‍රාග්ධනය අනවශ්‍ය ලෙස තොග වල රඳවා තබාගැනීම මගහැරීම.
02. තොග ලබාගැනීමේ පිරිවැය සහ තොග පවත්වාගෙන යාමේ පිරිවැය අවම කළ හැකි වීම.
03. බාධකයකින් තොරව නිශ්පාදන කටයුතු අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යා හැකි වීම.
04. තොග නාස්තිය සහ අපනය සීමා කර ගත හැකි වීම.
05. හදිසි මිල දී ගැනීම් වලින් වැළකීම ට හැකි වීම.
- 06 තොග පිළිබඳව තොරතුරු කළමනාකරණය ට වාර්තා කිරීම පහසු වීම

### ද්‍රව්‍ය මිල දී ගැනුම් ක්‍රියාවලිය

#### කාර්යය

#### භාවිතා කරන ලියවිල්ල



#### ද්‍රව්‍ය අධියාවනා පත්‍රය

ආයතනයේ විවිධ නිශ්පාදන හා සේවා අංශවලට අවශ්‍ය ද්‍රව්‍ය ඉල්ලුම් කරමින් ගබඩාවට යොමුකරන ලියවිල්ල ද්‍රව්‍ය අධියාවනා පත්‍රය ලෙස හඳුන්වයි.

#### ගැනුම් අධියාවනා පත්‍රය

ද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණවත් තරම් ගබඩාවේ නොමැති නම් අදාළ ද්‍රව්‍ය මිල දී ගන්නා ලෙස ඉල්ලමින් ද්‍රව්‍ය මිල දී ගැනීමේ අංශයට යවනු ලබන ලියවිල්ල ගැනුම් අධියාවනා පත්‍රය යි.

**ද්‍රව්‍ය ගබඩා පාලන ක්‍රියාවලියේ දී භාවිතාවන ලියවිලි**

01. බින්කාඩ් පත්‍රය/ රාක්ක පත්‍රය

02. ගබඩා ලෙජරය

01. බින්කාඩ් පත්‍රය/ රාක්ක පත්‍රය

කිසියම් ද්‍රව්‍යයකින් ගබඩාවට ලබාගත් ප්‍රමාණය එම ද්‍රව්‍ය ගබඩාවෙන් නිකුත් කළ ප්‍රමාණයත් සහ කිසියම් නිශ්චිත දිනකට ගබඩාවේ ඉතිරි ප්‍රමාණය ඒකක වශයෙන් දැක්වෙන පත්‍රිකාව යි. බින්කාඩ් පත්‍රයක ආකෘතියක් පහත දැක්වේ.

බින්කාඩ් පත්‍රය						
ද්‍රව්‍ය වර්ගය : .....			බින්කාඩ් අංකය : .....			
සංකේත අංකය : .....			උපරිම තොග මට්ටම : .....			
යළි ඇණවුම් ප්‍රමාණය : .....			අවම තොග මට්ටම : .....			
සමාන්‍ය තොග මට්ටම : .....			ගබඩා ලෙජර පිටුව : .....			
යළි ඇණවුම් මට්ටම : .....			රාක්ක අංකය : .....			

ලැබීම්			නිකුත් කිරීම්		ශේෂය	විශේෂ තොරතුරු
දිනය	ලදු පත්‍ර අංකය	ප්‍රමාණය	අධියාවනා අංකය	ප්‍රමාණය	ප්‍රමාණය	

**ගබඩා ලෙජරය**

ද්‍රව්‍ය ලැබීම් ද්‍රව්‍ය නිකුත් කිරීම් සහ ශේෂය ඒකක සහ වටිනාකම සමග දැක්වෙන ලේඛනය ගබඩා ලෙජරය යි. ද්‍රව්‍ය නිකුත් කිරීමේ දී ඒවා මිල කිරීමට යොදාගන්නා මිල කිරීම් දෙකක් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 2 - (LKAS) මගින් නිර්දේශ කර ඇත.

01. ප්‍රථම ලැබීම් ප්‍රථම නිකුත් කිරීමේ ක්‍රමය (පෙර ඇතුළු පෙර පිට ක්‍රමය) - FIFO ක්‍රමය

02. හරිත සමාන්‍ය මිල ක්‍රමය - (WAC ක්‍රමය)

ගබඩා ලෙජරයක ආකෘතියක් පහත දැක්වේ.

ගබඩා ලෙජරය											
ද්‍රව්‍ය වර්ගය : .....						උපරිම තොග මට්ටම : .....					
සංකේත අංකය : .....						යළි ඇණවුම් මට්ටම : .....					
යළි ඇණවුම් ප්‍රමාණය : .....						අවම තොග මට්ටම : .....					
ගබඩා ලෙජර පිටුව : .....						රාක්ක අංකය : .....					

දිනය	විස්තරය	ලැබීම්				නිකුත් කිරීම්				ශේෂය	
		ලදු පත්‍ර අංකය	ප්‍රමාණය	මිල	අගය	අධියාවනා පත්‍ර අංකය	ප්‍රමාණය	මිල	අගය	ප්‍රමාණය	අගය

## ද්‍රව්‍ය පාලන ක්‍රම

ද්‍රව්‍ය පාලනය සඳහා ව්‍යාපාරයක් සංවිධානයක් විසින් භාවිතා කරනු ලබන ක්‍රම කිහිපයක් දැකගත හැකියි.

- ABC විශ්ලේශන ක්‍රමය
- ද්විත්ව භාජන ක්‍රමය
- තොග මට්ටම් ක්‍රමය

### තොග මට්ටම් ක්‍රමය

ව්‍යාපාර සංවිධානයක් විසින් විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදයකට අනුව ගණනය කර තීරණය කරන ලද්දා වූ තොග මට්ටම් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යෑම මෙහිදී සිදු වෙයි එලෙස ආයතනයක් විසින් පහත දැක්වෙන තොග මට්ටම් පවත්වාගෙන යයි.

- I. යළි ඇණවුම් මට්ටම
- II. අවම තොග මට්ටම
- III. උපරිම තොග මට්ටම
- IV. සමාන්‍ය තොග මට්ටම

### යළි ඇණවුම් මට්ටම

කිසියම් ද්‍රව්‍යක් සම්බන්ධයෙන් ඇණවුම් කටයුතු කළ යුත්තේ ගබඩාවේ එම ද්‍රව්‍ය ඒකක සංඛ්‍යාව කුමන ප්‍රමාණයකට ලගා වූ විටදී ද යන්න මෙමගින් පෙන්වුම් කරයි.

$$\text{යළි ඇණවුම් මට්ටම} = (\text{උපරිම ඇණවුම් කාලය} \times \text{උපරිම ද්‍රව්‍ය පරිභෝජනය})$$

### අවම තොග මට්ටම

කිසියම් ද්‍රව්‍යක් සම්බන්ධයෙන් ඔනෑම අවස්ථාවක දී ගබඩාවේ තිබිය හැකි අඩුම තොග ඒකක ප්‍රමාණය එනම් නිශ්පාදන කටයුතු බාධාවකින් තොරව පවත්වාගෙන යෑම සඳහා ගබඩාවේ තිබිය යුතු ද්‍රව්‍ය ඒකක සංඛ්‍යාව යි.

$$\text{අවම තොග මට්ටම} = \text{යළි ඇණවුම් මට්ටම} - (\text{සමාන්‍ය ද්‍රව්‍ය පරිභෝජනය} \times \text{සමාන්‍ය ඇණවුම් කාලය})$$

### උපරිම තොග මට්ටම

කිසියම් ද්‍රව්‍යක් සම්බන්ධයෙන් ඔනෑම අවස්ථාවක ගබඩාවේ තිබිය හැකි වැඩිම තොග ඒකක ප්‍රමාණය උපරිම තොග මට්ටම ලෙස හඳුන්වයි.

$$\text{උපරිම තොග මට්ටම} = \text{යළි ඇණවුම් මට්ටම} - (\text{අවම ද්‍රව්‍ය පරිභෝජනය} \times \text{අවම ඇණවුම් කාලය})$$

### සමාන්‍ය තොග මට්ටම

සමාන්‍ය තොග මට්ටම යනු කිසියම් ද්‍රව්‍යක් සම්බන්ධයෙන් ගබඩාවේ සමාන්‍යයෙන් දක්නට ලැබෙන ප්‍රමාණයයි සමාන්‍ය තොගය ප්‍රධාන ක්‍රම දෙකකට ගණනය කළ හැකියි.

$$\text{සමාන්‍ය තොග මට්ටම} = \frac{(\text{අවම තොග මට්ටම} + \text{උපරිම තොග මට්ටම})}{2}$$

$$\text{සමාන්‍ය තොග මට්ටම} = \text{අවම තොග මට්ටම} + \frac{\text{යළි ඇණවුම් ප්‍රමාණය}}{2}$$

### යළි ඇණවුම් ප්‍රමාණය / ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය

එක් වරකට ඇණවුම් කරනු ලබන ද්‍රව්‍ය ඒකක ප්‍රමාණය යළි ඇණවුම් ප්‍රමාණය ලෙස හඳුන්වයි. එනම් තොග ලබා ගැනීමේ පිරිවැය සහ තොග පවත්වාගෙන යාමේ පිරිවැය යන දෙකෙහි එකතුවෙන් සමන්විත වන මුළු තොග පිරිවැය අවම වන අවස්ථාවේ දී වරකට ඇණවුම් කළ යුතු ඒකක ප්‍රමාණය යි.

## යළි ඇණවුම් ප්‍රමාණය ගන්නය කළ හැකි අකාරයන්

- සූත්‍රය භාවිතයෙන්
- සංඛ්‍යාත්මක වගුවක් භාවිතයෙන් (තැන් වරද ක්‍රමය)
- ප්‍රස්ථාරික ප්‍රවේශය මගින්

## ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය ගන්නය කිරීමේ දී පදනම් කර ගන්නා උපකල්පනය

01. වාර්ෂික ද්‍රව්‍ය පරිභෝජනය නිශ්චිතව දන්නා බව
02. තොග ලබා ගැනීමේ පිරිවැය (ඇණවුම් පිරිවැය) දන්නා බව
03. තොග පවත්වා ගෙන යාමේ පිරිවැය නිශ්චිත බව
04. ඇණවුම් කරන තොග එකවර ලැබෙන බව
05. තොග ඒකකයක මිල නිශ්චිත බව
06. අවම තොග මට්ටම ශුන්‍ය මට්ටමේ පවතින බව

## 01. සූත්‍රය භාවිතයෙන් ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය ගන්නය කරන අකාරය

එක් වරකට ඇණවුම් කරනු ලබන ද්‍රව්‍ය ඒකක ප්‍රමාණය පහත දැක්වෙන සූත්‍රය මගින් ගන්නය කළ හැකිය.

$$\text{ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය} = \sqrt{\frac{2DCo}{ch}}$$

2 - නියතයකි.

D - වාර්ෂික ද්‍රව්‍ය පරිභෝජනය/ ද්‍රව්‍ය ඉල්ලුම

Co- ඇණවුමක පිරිවැය

Ch - තොග ඒකකයක් වර්ෂයක් පවත්වාගෙන යාමේ පිරිවැය

$$\text{වාර්ෂික ඇණවුම් ගණන} = \frac{\text{වාර්ෂික ද්‍රව්‍ය පරිභෝජනය}}{\text{ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය}}$$

$$\text{ඇණවුම් දෙකක් අතර කාලය} = \frac{(\text{වර්ෂයක දින ප්‍රමාණය}) 365}{\text{වාර්ෂික ඇණවුම් ගණන}}$$

උදා -

එක්තරා ආයතනයක ඇති ද්‍රව්‍යයක් පිළිබඳව පහත තොරතුරු සපයා ඇත.

වාර්ෂික ද්‍රව්‍ය පරිභෝජනය ඒකක 500 කි. ඇණවුමක පිරිවැය රු. 20 කි. තොග ඒකකයක් වර්ෂයක් පවත්වාගෙන යාමේ පිරිවැය රු. 2 කි.

1. සූත්‍රය භාවිත කරමින් ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය ගන්නය කරන්න.
2. සංඛ්‍යාත්මක වගුවක් භාවිත කරමින් ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය ගන්නය කරන්න.
3. ප්‍රස්ථාරික ප්‍රවේශය භාවිත කරමින් ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය ගන්නය කරන්න

$$\begin{aligned}\text{ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය} &= \sqrt{\frac{2DCo}{ch}} \\ &= \sqrt{\frac{2 \times 500 \times 20}{2}} \\ &= \text{ඒකක 100 කි.}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{වාර්ෂික ඇණවුම් ගණන} &= \frac{\text{වාර්ෂික ද්‍රව්‍ය පරිභෝජනය}}{\text{ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය}} \\ &= \frac{500}{100} \\ &= \text{ඇණවුම් 5 කි.}\end{aligned}$$

02. තැන් වරද ක්‍රමය (වගුවක් භාවිතයෙන්)

ඇණවුම් ගණන	යළි ඇණවුම් ප්‍රමාණය	ඇණවුම් පිරිවැය	සමාන්‍ය කොගය	කොග පවත්වාගෙන යාමේ පිරිවැය	මුළු කොග පිරිවැය
01	500	20	250	500	520
02	250	40	125	250	290
03	166.67	60	83.335	166.67	226.67
04	125	80	62.5	125	205
05	100	100	50	100	200
06	83.33	120	41.65	83.33	203.33
07	71.42	140	35.71	71.42	211.42

$$\begin{aligned}
 \text{ඇණවුම් පිරිවැය} &= \text{ඇණවුමක පිරිවැය} \times \text{ඇණවුම් ගණන} \\
 &= \text{රු. } 20 \times 05 \\
 &= \text{රු. } 100 \text{ කි.}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{කොග පවත්වාගෙන} &= \text{කොග ඒකකයක් වර්ෂයක් පවත්වාගෙන යාමේ පිරිවැය} \times \text{සමාන්‍ය කොගය} \\
 &= 2 \times (100/2) \\
 &= \text{රු. } 100 \text{ කි.}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{මුළු කොග පිරිවැය} &= \text{මුළු ඇණවුම් පිරිවැය} + \text{කොග පවත්වාගෙන යාමේ පිරිවැය} \\
 &= \text{රු. } 100 \text{ කි} + \text{රු. } 100 \text{ කි} \\
 &= \text{රු. } 200 \text{ කි.}
 \end{aligned}$$

03. ප්‍රස්ථාරික ප්‍රවේශය

